

**ЗВІТ
ПРО РЕЗУЛЬТАТИ
ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМЦІВ
М. КРАСНОДОН**

Січень 2011 р.

Опитування підприємств та підприємців міста Краснодон Луганської області проведено за сприяння Відкритого акціонерного товариства «Краснодонвугілля» та проекту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність» (ЛІНК)

Проект ЛІНК впроваджується консорціумом на чолі з компанією Chemonics International. До консорціуму також входять компанії The Berman Group, Economic Integration Forum, ILS – Ukraine, Ltd..

Погляди авторів, висловлені в даному звіті, можуть не співпадати з поглядами Агентства США з міжнародного розвитку або Уряду Сполучених Штатів Америки.

Проект «Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність»

Вул. Ігорівська 14-А, 2-й поверх
Київ 04655, Україна
Тел.: +38 (044) 425-4747
Факс: +38 (044) 425-7333

вул.Сергєєва-Ценського, 12/4,
3-й поверх
Сімферополь 95011 Україна
Тел.: +380 652 248-081
Факс: +380 625 248-036

www.linc.com.ua

ВАТ «Краснодонвугілля»

Вул. Комсомольська, 5
Краснодон, 94404
Луганська область
Україна
Тел.: +38 (06435) 2 23 54
Факс: +38 (06435) 2 51 46

krdu@krasnodon.lg.ua

Зміст

I.	ВСТУП	4
II.	МЕТОДОЛОГІЯ ТА ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
III.	ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ. РЕЗЮМЕ	4
IV.	РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ	6
1.	Статус підприємств	6
2.	Загальний стан бізнесу	8
3.	Клієнти	9
4.	Питання праці та зайнятості	12
5.	Нерухомість	15
6.	Послуги та відносини з органами місцевої влади	17
7.	Критичні питання	20
8.	Загальні враження	20
V.	УЗАГАЛЬНЕНИЙ ВИСНОВОК	21

I. ВСТУП

У грудні 2010 – січні 2011 р.р. було проведено опитування підприємців та керівників підприємств – роботодавців міста Краснодона. Це опитування є елементом актуалізації процесу стратегічного планування економічного розвитку із залученням представників громади, який визначає економічне майбутнє міста, його здатність конкурувати із іншими містами України та Луганської області за інвестиції, матеріальні та трудові ресурси. Метою опитування було отримання корисної та достовірної інформації для членів експертного Комітету по оновленню стратегії розвитку міста Краснодона стосовно думки тих, хто здійснює інвестиції та створює робочі місця у місті. Серед питань анкети - історія і статус підприємств, характер бізнесу, робоча сила та персонал, інформація про розміщення підприємств, послуги, що надаються органами влади та місцевого самоврядування, рівень стосунків з ними.

Цікавим елементом опитування стали питання стосовно оцінювання підприємцями умов ведення бізнесу на території міста.

Результати оцінювання є дуже важливими при актуалізації стратегічного планування економічного розвитку міста Краснодона та дозволяють прийняти правильні рішення стосовно корегування стратегічних напрямків та планів дій у сфері економічного розвитку міста на 2011 – 2015 р.р.

II. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Протягом опитування було заповнено **29 анкет**. У переліку для опитування значну частку склали малі суб'єкти підприємницької діяльності (далі СПД), як юридичні так і фізичні особи (**15 підприємств та підприємців** із кількістю працівників до 50 осіб). **12 підприємств** представляють середній бізнес (50-250 працівників). **2 підприємства** представили великий бізнес із кількістю працівників понад 250 осіб. У цьому звіті зведено узагальнені відповіді юридичних та фізичних осіб підприємців, що працюють на території міста Краснодона.

В опитуванні прийняли участь СПД міста з кількістю працівників від **1 до 16888 осіб**. Для отримання якомога повніших і відвертіших відповідей, респондентів запевнили, що цей звіт не буде містити посилань на конкретні підприємства, а інформація в анкетах є конфіденційною.

Зрозуміло, що опитування **29 СПД** не може абсолютно відобразити думку всієї бізнесової спільноти міста, але ці суб'єкти - динамічний, зростаючий сектор малого, середнього та великого бізнесу, репрезентують частину міської економіки і є джерелом створення нових робочих місць. Їх відповіді дають можливість порівняти результати цього опитування з результатами аналогічних опитувань, проведених в інших містах України та Луганської області.

III. ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ. РЕЗЮМЕ

1. Традиційні галузі міста представлені **добувною промисловістю** (вугільна промисловість – видобування та збагачення вугілля) та **обробною промисловістю**, а саме сектором машинобудування та металообробки (обробкою металів та виробництвом металевих виробів, електротехнічною галуззю), оборонною промисловістю, швейним виробництвом (легка промисловість), харчовою промисловістю. В опитуванні прийняли участь також підприємства, які представляють будівництво, транспорт, торгівлю та сферу послуг.

Більшість опитаних підприємств (19 із 29) були засновані після 1990 року, і тільки 10 із загального числа опитаних - є «продовжувачами справи» традиційних галузей та своїх попередників.

Значна частина новостворених підприємств – це переважно малі та середні підприємства. Ці підприємства представлені обробною промисловістю, а саме легкою промисловістю (швейне виробництво), харчовою промисловістю, а також будівництвом і транспортом. Частина малих та середніх підприємств представлена також сферою торгівлі та надання послуг.

2. Загальна чисельність працівників з повним робочим днем на всіх підприємствах, що брали участь в обстеженні, становила у 2010 році **19142 особи**. Шість років тому (2005) на опитаних підприємствах разом працювало **24982** працівника, у 2009 році – **19528** осіб, а у 2010 році їх становило вже **19142** особи. Таким чином, фінансово-економічна криза у місті та Україні в цілому спричинила різке падіння зайнятості населення міста. Навіть прогноз на 2011 рік не є втішним, оскільки відображає також тенденцію зниження робочих місць до **18064** особи.

Однак, зменшення зайнятості населення відбувається тільки за рахунок підприємств великого бізнесу. Малі та середні підприємства динамічно нарощують кількість робочих місць незважаючи на кризові явища. За прогнозними показниками малого та середнього бізнесу на 2011 рік кількість працівників становитиме **2004 працівника** проти 2010 року – **1854 працівника (створення 150 додаткових робочих місць)**.

3. Респонденти мали назвати чинники негативного впливу на поточний і майбутній розвиток своєї продукції чи послуг. До вагової групи чинників увійшли: (1) загальна економічна ситуація – 83% всіх респондентів; національне законодавство (67%), витрати на енергію – 47%, внутрішня конкуренція (37%); ставлення місцевої влади (23%).

4. Рівень експортної орієнтації та диверсифікації клієнтів підприємств-респондентів не достатній. В основному збут товарів та послуг компаній, які прийняли участь в опитуванні, відбувається в межах внутрішнього ринку: 95% - в межах України, 5% - в межах Луганської області.

5. Нинішній стан будівель та рівень технологій не видається найкращим, тому багато компаній бажає здійснення інвестицій у вдосконалення виробничих потужностей. Однак, внутрішніх ресурсів місцевої економіки явно недостатньо для значних капіталовкладень. Підприємства планують модернізацію або вдосконалення існуючих споруд та технологій, здебільшого на постійній основі. Планується вкласти близько **904 220 тис. грн. впродовж 2011-2012 р.р. і створити при цьому 286 нових робочих місць** (у малому й середньому бізнесі). Якщо ці цифри виявляться реальними, це безперечно допоможе зростанню місцевої економіки.

Розглядаючи інвестиційні плани, слід зазначити, що одне підприємство, наприклад, планує інвестувати близько 900 млн. грн. Всі інші підприємства планують здійснити інвестиції в інтервалі від 10 тис.грн. до 1 млн.грн.

6. **Фактична середня місячна заробітна плата** на опитаних підприємствах становить у середньому **3376 грн. (2010 р.)**. У **2009 році** середня зарплата у реальному секторі економіки за результатами опитування складала **3009 грн.**

7. **Середній збут** усіх опитаних підприємств Краснодона на одного працівника у 2010 році, знаходиться на середньому рівні і складає **219 992 грн.** на рік. 16 із 29 опитаних підприємств та підприємців прогнозують збільшення обсягів збуту уже в 2011 році від 5% до 50%. Одне підприємство малого бізнесу прогнозує збільшення обсягів збуту до 100%. Одне підприємство середнього бізнесу прогнозує збільшення збуту до 200%. Одне підприємство великого бізнесу на 2011 рік прогнозує зменшення обсягів збуту на 11,72%.

8. Фіксується дефіцит як висококваліфікованих спеціалістів, так і робочих професій, зокрема: адміністратор, спеціаліст по управлінню кадрами, маркетолог, юрист, проектувальник опалення, каналізації, вентиляції, водопроводу, інженер, косметолог, гірничий майстер, бригадир, ріелтор, провізор, слюсар - інструментальник, токар-розточувальник, оптикошліфувальник, каменярь, тесляр, бульдозерист, зварювальник, двірник, сантехнік, машиніст екскаватора, машиніст бульдозера, токар-фрезерувальник, слюсар по ремонту автотракторної техніки, екскаваторник, слюсар по ремонту автомобілів, електрик, водій, механік сублімаційних установок, шахтар тощо. Труднощі вже сьогодні відчувають **21 підприємство із 29 опитаних.**

9. Рівень задоволення роботодавців міста Краснодон якістю робочої сили на думку респондентів є наступним: 1% працівників є відмінними, 5% – добрими, 93% – задовільними і 1% - поганими.

10. У Краснодоні спостерігається досить позитивна ситуація із забезпеченням бізнесу земельними ділянками та будівлями. Жоден респондент не збирається припинити підприємницьку діяльність у місті Краснодоні, і навіть не розглядає це питання у найближчому майбутньому. Можливість розширення (наявний ресурс нерухомості) у даному місцезнаходженні мають 19 респондентів, 10 респондентів такої можливості не мають.

10 підприємств планують розширити свій бізнес саме у місті Краснодоні, а ще 8 - розглядають таку можливість найближчим часом. 11 підприємств не планують розширення бізнесу у місті Краснодоні.

З іншого боку, у місті існує певний потенціал розширення бізнесу в інших адміністративно-територіальних одиницях – 3 компанії планують розширюватися в інших адміністративно-територіальних одиницях (м.Луганськ, м.Дніпропетровськ, м.Молодогвардійськ), і ще 2 розглядають таку можливість.

11. Для 97 % опитаних підприємств однією з основних причин розміщення в Краснодоні є наявність кваліфікованої робочої сили, для 93% - наявність покупців, для 86% - постачальників сировини, 76% - наявність кластеру споріднених галузей, 66% - постачальників компонентів. Жодний респондент не відмітив, що регіон забезпечує його підприємство необхідною базою для наукових досліджень і конструкторських розробок. В цьому розрізі були відмічені такі міста як Київ, Донецьк тощо.

12. Респонденти оцінили види муніципальних послуг за шкалою від 1 до 4 (1 = відмінно, 4 = незадовільно). У середньому ці послуги отримали оцінку **2,38**. Найбільш суттєвими проблемами на думку респондентів є утримання доріг (3,4), збирання і вивезення сміття (3,2), житлове будівництво (3,1). Середні відмітки отримали охорона правопорядку (2,9), розвиток інфраструктури (2,9), громадський транспорт (2,5), підтримка малого та середнього бізнесу (1,8), надання ділянок та будинків для ведення бізнесу (1,6).

13. Відчувається, що місцевий бізнес (особливо малий та середній) очікує від міської влади дієвого інформаційного обміну та реальної зацікавленості влади покращенням бізнес-клімату в місті. Невдоволення бізнесу викликає також значна бюрократична тяганина, відсутність асоціації підприємців, консультативної допомоги бізнесу тощо.

14. Найбільшою популярністю серед респондентів користувалися запровадження податкових стимулів, фінансової підтримки підприємств, активного залучення інвестицій, центри сприяння бізнесу, розвитку робочої сили

15. Респондентам запропонували висловити свої загальні враження про органи місцевого самоврядування в м.Краснодоні. Два респондента оцінили якість роботи місцевої влади на «відмінно». На «добре» міську владу оцінили 13 бізнесменів, 10 на «задовільно». 4 респондента оцінили роботу міської ради, виконкому, міського голови та усіх виконавчих органів і служб як «погану».

16. Місто Краснодон, як місце для ведення бізнесу, отримало також оцінку з боку підприємців. Один респондент вважає місто «відмінним» місцем для ведення бізнесу, а «добрим» вважають – 15 респондентів. Задовільним місцем для ведення бізнесу місто Краснодон вважають представники 9-ти підприємств міста. Місцевий бізнес-клімат отримав три незадовільних оцінки. Один респондент утримався від відповіді.

17. Респонденти, маючи змогу вибирати з дванадцяти запропонованих проблем лише три найбільш важливі, розподілили свій вибір наступним чином:

- Комунальна інфраструктура - 72%
- Іноземні прямі інвестиції - 45%
- Будівництво житла - 41%
- Розвиток малих і середніх підприємств - 34%

IV. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

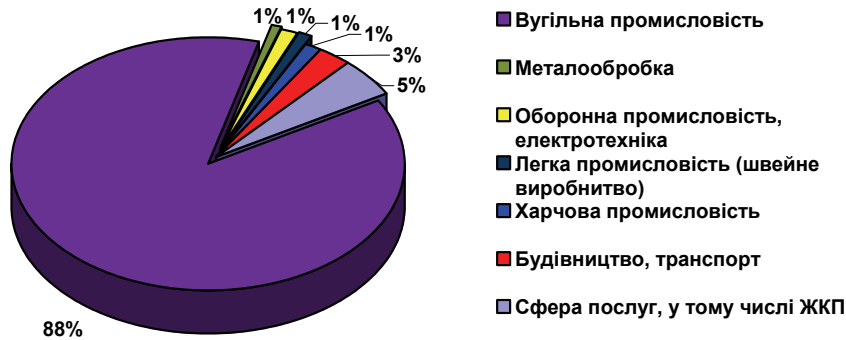
1. Статус підприємств

Більшість опитаних підприємств (19 із 29) були засновані після 1990 року, і тільки 10 із загального числа опитаних - є «продовжувачами справи» традиційних галузей та своїх попередників.

Значна частина новостворених підприємств – це переважно малі та середні підприємства. Ці підприємства представлені обробною промисловістю, а саме легкою промисловістю (швейне виробництво), харчовою промисловістю, будівництвом, транспортом. Частина малих та середніх підприємств представлена також сферою торгівлі та надання послуг.

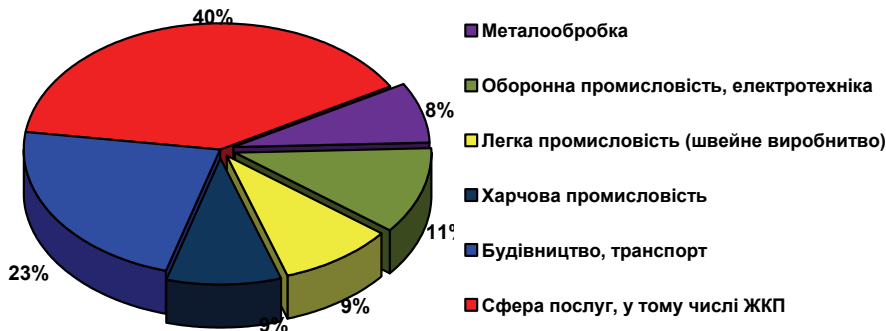
Традиційні галузі міста представлені **добувною промисловістю** (вугільна промисловість – видобування та збагачення вугілля) та **обробною промисловістю**, а саме сектором машинобудування та металообробки (обробкою металів та виробництвом металевих виробів, електротехнічною галуззю), оборонною промисловістю, швейним виробництвом (легка промисловість), харчовою промисловістю. В опитуванні прийняли участь також підприємства, які представляють будівництво, транспорт, торгівлю та сферу послуг.

Загальна кількість працівників на підприємствах – респондентах у **2010 році склала 19142 особи**. Структура секторів промисловості, які представлені підприємствами – респондентами (за кількістю працівників) у 2010 році представлена на мал.1

Мал. 1. Структура галузей економіки міста за кількістю працівників

Структура секторів промисловості, які представлені підприємствами – респондентами (за кількістю працівників) у 2010 році без підприємств вугільної промисловості представлена на мал.2

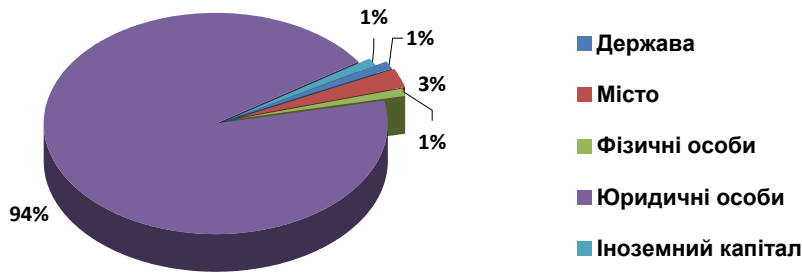

Мал. 2. Структура галузей економіки міста за кількістю працівників

(без підприємств вугільної промисловості)

7 з опитаних компаній працюють в **сфері виробництва**, 1 приватна компанія здійснює видобуток та збагачення вугілля, 12 представляють роздрібну та оптову торгівлю, а також сферу послуг, у тому числі надання житлово-комунальних послуг, а 9 компаній – будівництво та транспорт.

95% власності опитаних респондентів приватна. 94% акцій підприємств належить приватним юридичним особам, 1% - фізичним особам. 1% у структурі власності опитаних підприємств належить державі. 3% - знаходиться у комунальній власності територіальної громади міста Краснодона. У структурі власності міста також представлений іноземний капітал - 1% (дивись мал. 3).

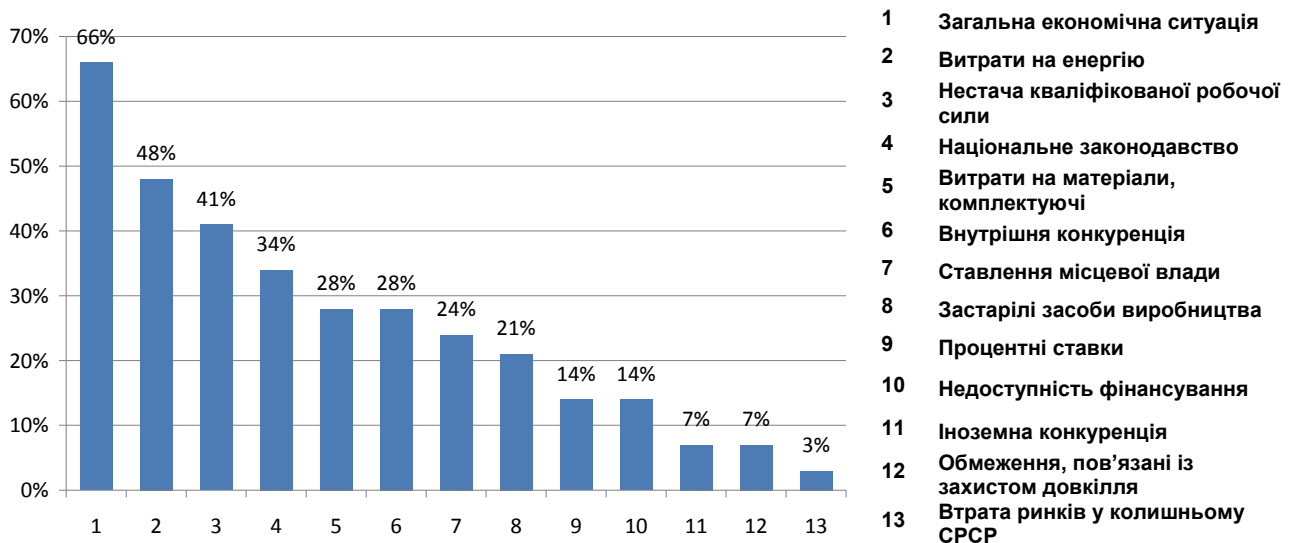

Мал. 3. Структура власників підприємств

2. Загальний стан бізнесу

Новим явищем у місцевій економіці є розвиток малих і середніх підприємств після 1990 р., ці компанії здебільшого задовольняють різноманітні потреби регіональних галузей, домогосподарств і населення. Більшість опитаних підприємств (19 із 29) були засновані після 1990 року, і тільки 10 із загального числа опитаних - є «продовжувачами справи» традиційних галузей та своїх попередників.

Респонденти мали назвати чинники негативного впливу на поточний і майбутній розвиток своєї продукції чи послуг (див. мал. 4). До вагомій групі чинників увійшли: (1) загальна економічна ситуація – згадувалася 66% всіх респондентів; витрати на енергію – 48%, нестача кваліфікованої робочої сили – (41%), національне законодавство (34%), витрати на матеріали та комплектуючі і внутрішня конкуренція (28%); ставлення місцевої влади (24%) тощо.

Мал. 4. Перешкоди для подальшого розвитку підприємств

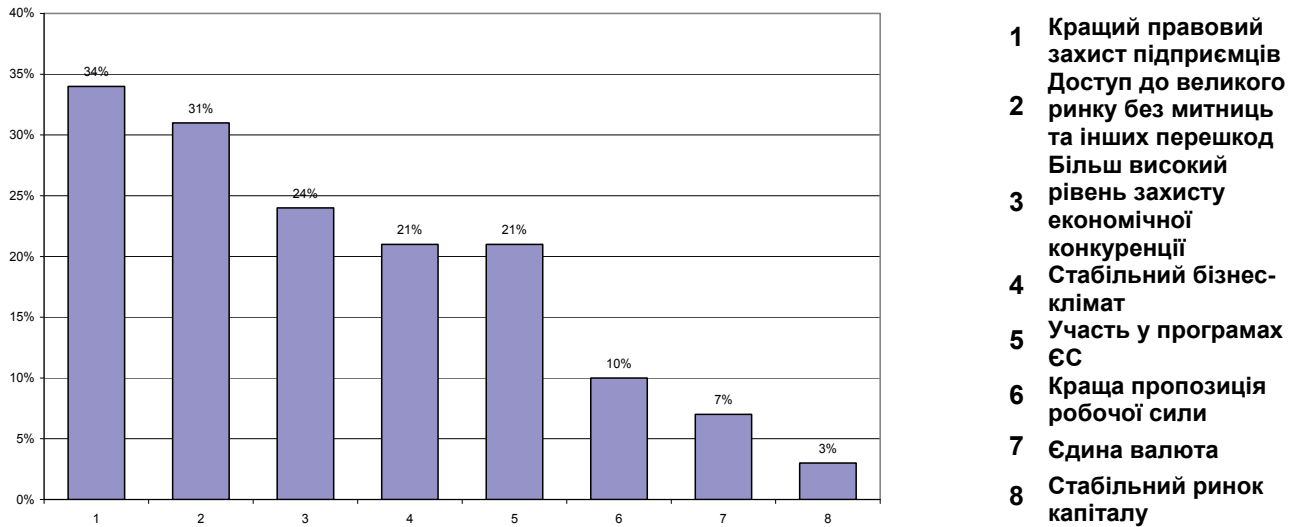
Ми бачимо, що перша, друга, четверта, дев'ята та десята позиції – це фактори зовнішнього характеру і впливати на них на місцевому рівні неможливо. Однак, в процесі стратегічного планування ми повинні враховувати їх негативний вплив на місцеву економіку.

Третя, особлива сьома позиції – це ті фактори, які необхідно змінювати на найкраще на місцевому рівні.

Деякі фактори залежать безпосередньо (повністю, або частково) від політики господарської діяльності самих підприємств і показують їх конкурентоспроможність на ринку товарів та послуг (5, 6, 8 позиції).

Очікування, пов'язані з більш тісним співробітництвом України з ЄС чи вступом до цієї організації, є досить позитивними, хоча підприємства передбачають і негативні наслідки.

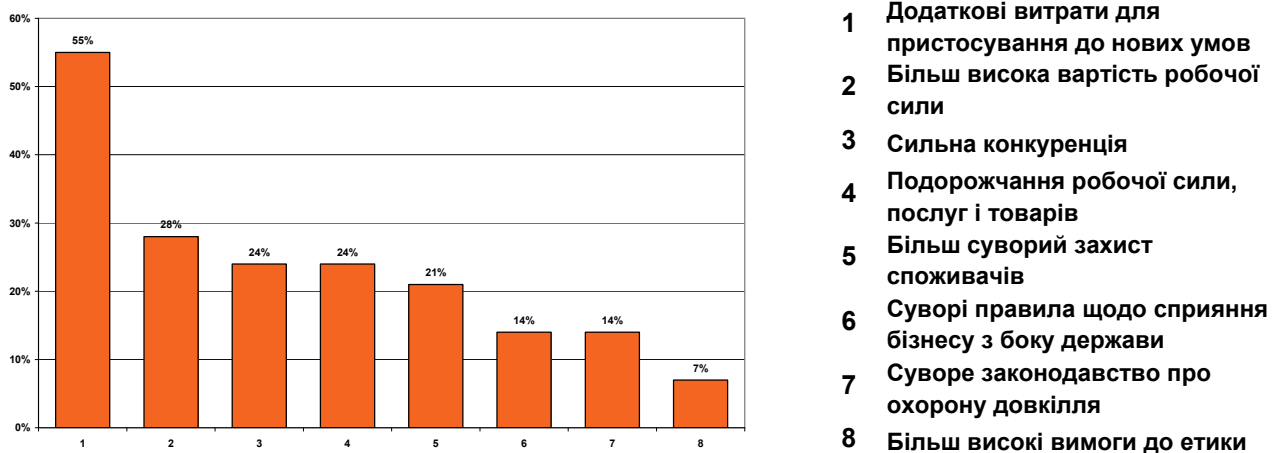
Кращий правовий захист підприємців (34 %), доступ до великого ринку без митниць та інших перешкод (31%), більш високий рівень захисту економічної конкуренції (24%), стабільніший бізнес-клімат (21 %) та участь у програмах ЄС (21%) - є на думку опитаних підприємств головними вигодами від початку процесу інтеграції та показують нам, чого цим підприємствам найбільше бракує в сьогоденній Україні.

Мал. 5. Важливі чинники при вступі України до ЄС

З іншого боку 55% опитаних підприємств з острахом очікують на додаткові витрати для пристосування до нових умов, 28% - на більш високу вартість робочої сили, 24% - на сильну конкуренцію та подорожчання робочої сили, послуг і товарів.

21% респондентів остерігається більш суворого захисту споживачів, 14% - суворих правил щодо сприяння бізнесу з боку держави та суворого законодавства про охорону довкілля, 4% - більш високих вимог до етики.

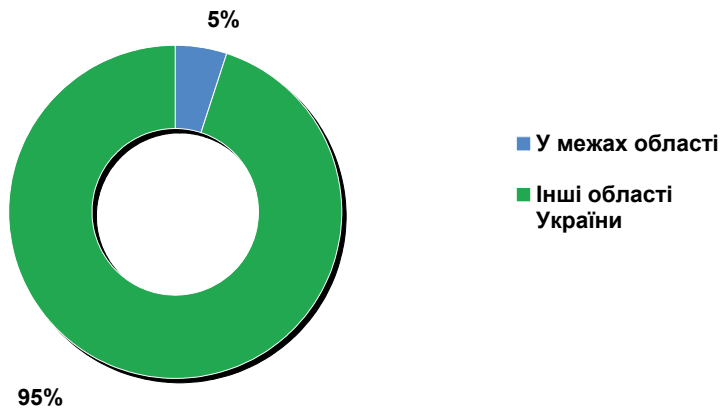
Мал. 6. Негативні чинники при вступі України до ЄС

3. Клієнти

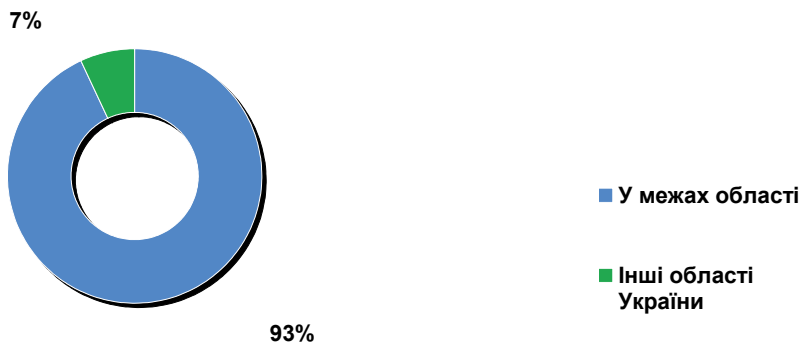
Усі компанії з готовністю надали інформацію про географічний розподіл своїх клієнтів та ринків збуту продукції і послуг (%). Збут товарів та послуг підприємствами – респондентами, які прийняли участь у опитуванні, реалізується в основному в межах України (95%) та в межах Луганської області (5%).

Збут різко змінюється без підприємств вугільної промисловості: в межах України (7%) та в межах Луганської області (93%).

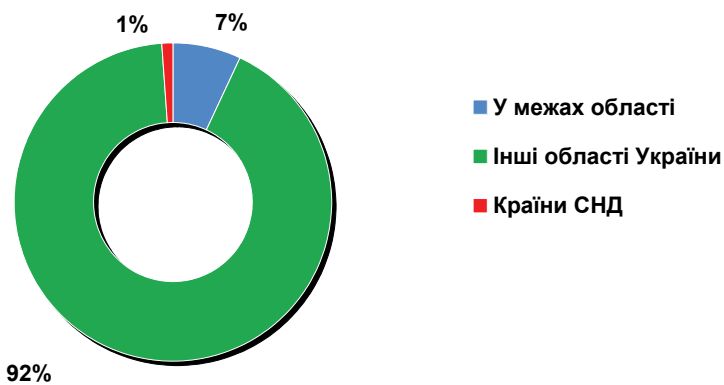
Три середніх підприємства (від 50 до 250 працівників) здійснюють збут продукції до країн СНД (Росія). Одне підприємство здійснює збут продукції до країн Європи. Частка міжнародної торгівлі підприємств у загальних обсягах збуту опитаних підприємств досить мала (до 1% від загальних обсягів продукції).

Мал. 7. Регіональний розподіл збуту продукції

Мал. 8. Регіональний розподіл збуту продукції
(без підприємств вугільної промисловості)

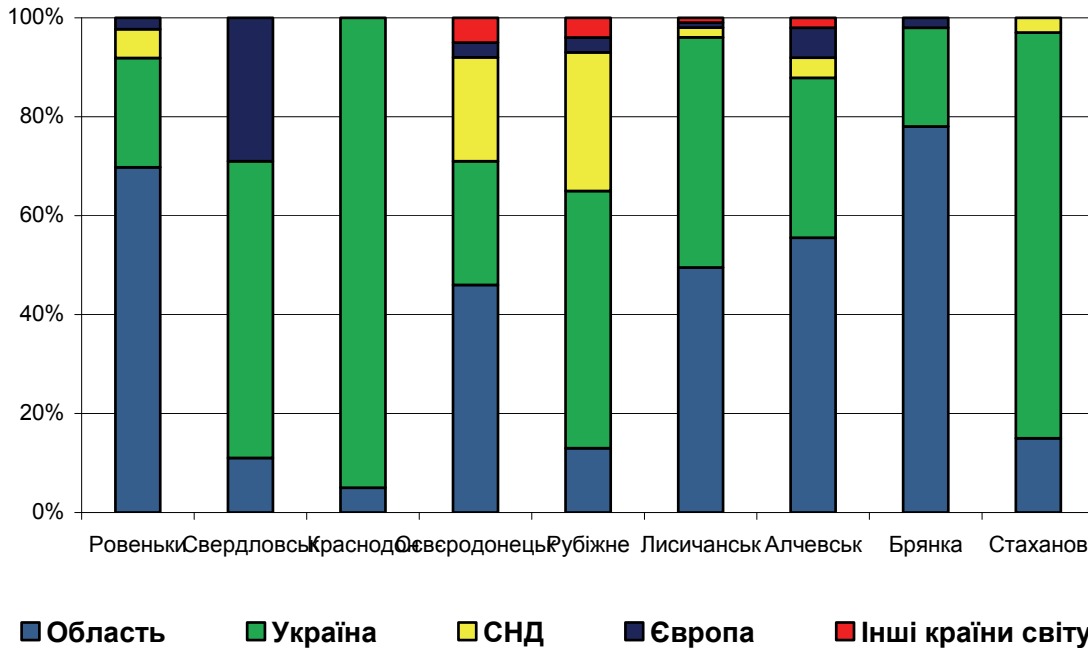

Мал. 9. Регіональний розподіл збуту продукції середніх підприємств
(50-250 працівників)

Тобто на сьогоднішній день можна стверджувати, що рівень експортної орієнтації та диверсифікації клієнтів підприємств-респондентів не достатній. В основному збут товарів та послуг компаній, які прийняли участь в опитуванні, відбувається в межах внутрішнього ринку.

Ці цифри є чудовим підтвердженням того факту, що для майбутнього економічного розвитку міста вкрай важливим є здатність місцевих підприємств завойовувати нові ринки, у тому числі міжнародні.

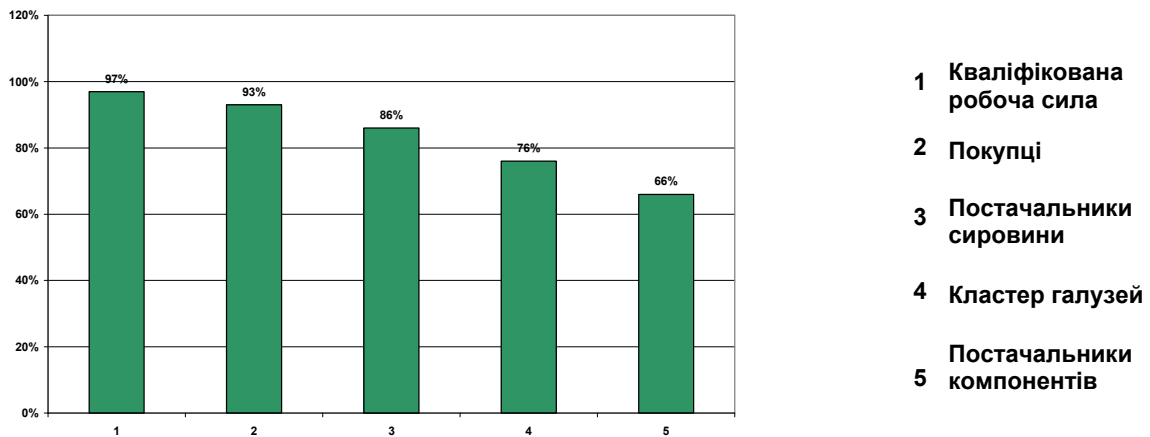
У розрізі міст Луганської області місто Краснодар задовольняє більше потреби України (за даними опитувань 2010-2011 р.р.)

Мал. 10. Ринки збуту місцевої економіки та рівень експортної орієнтації

Очікування підприємців міста Краснодона щодо зростання обсягів збуту є досить оптимістичними у порівнянні із сусідніми територіальним громадами. 16 із 29 опитаних підприємств та підприємців прогнозують збільшення обсягів збуту уже в 2011 році від 5% до 50%. Одне підприємство малого бізнесу прогнозує збільшення обсягів збуту до 100%. Одне підприємство середнього бізнесу прогнозує збільшення збуту до 200%. Одне підприємство великого бізнесу на 2011 рік прогнозує зменшення обсягів збуту на 11,72%.

12 підприємств малого, середнього бізнесу взагалі не планують змін у обсягах збуту на поточний 2011 рік. Середній збут усіх опитаних підприємств Краснодона на одного працівника у 2010 році, знаходиться на середньому рівні і складає **219 992 грн.** на рік.

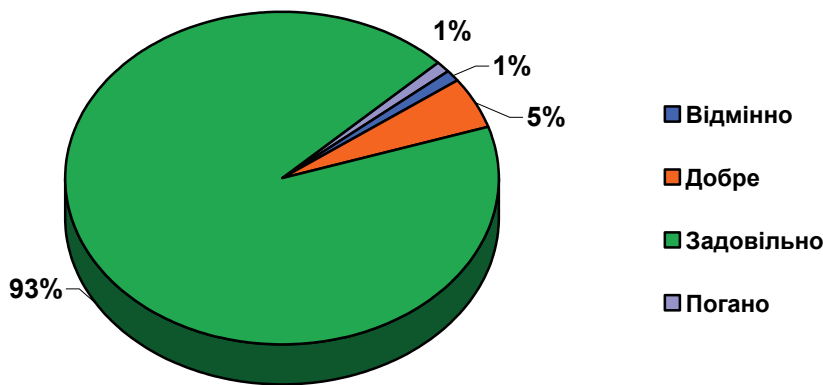
Мал. 11. Причини закріплення підприємств у місті

Респондентам було задане питання про основні причини розташування підприємства саме у місті Краснодарі.

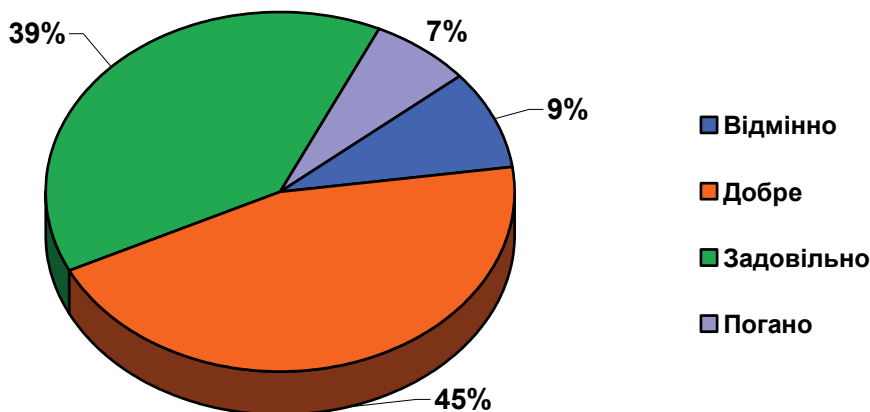
Для 97 % опитаних підприємств однією з основних причин розміщення в даному місті є наявність кваліфікованої робочої сили, для 93% - наявність покупців, для 86% - постачальників сировини, 76% - наявність кластеру споріднених галузей, 66% - постачальників компонентів. Жодний респондент не відмітив, що регіон забезпечує його підприємство необхідною базою для наукових досліджень і конструкторських розробок. В цьому розрізі були відмічені такі міста як Київ, Донецьк тощо.

4. Питання праці та зайнятості

Рівень задоволення роботодавців міста Краснодар якістю робочої сили на думку респондентів є наступним: 1% працівників є відмінними, 5% – добрими, 93%– задовільними і 1% - поганими.

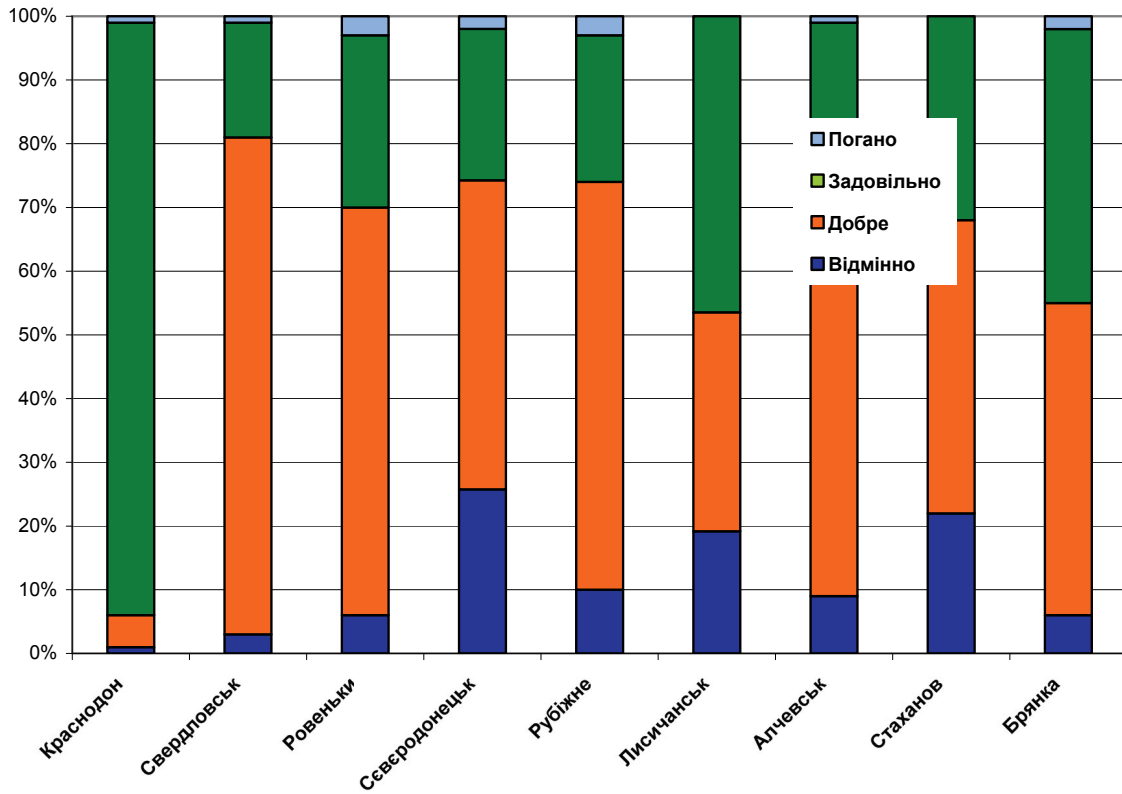
Мал. 12. Рівень задоволення працедавців міста якістю робочої сили

Мал. 13. Рівень задоволення працедавців міста якістю робочої сили

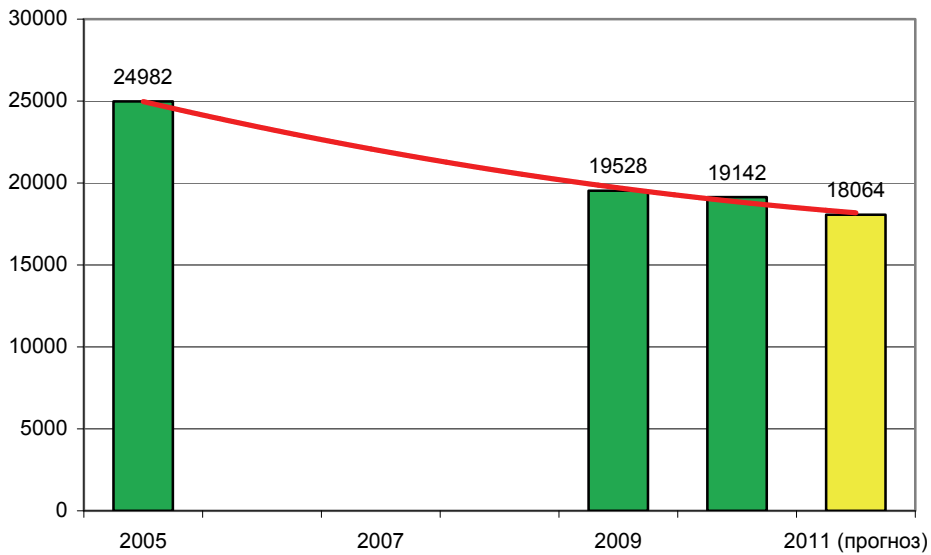
(без підприємств вугільної промисловості)

Задоволення підприємців міста якістю свого персоналу порівняно з іншими містами Луганської області (мал.14) знаходиться не на досить високому рівні.

Мал. 14. Рівень задоволення працедавців деяких міст України якістю робочої сили

Загальна чисельність працівників з повним робочим днем на всіх підприємствах, що брали участь в обстеженні, становила у 2010 році **19142 особи**.

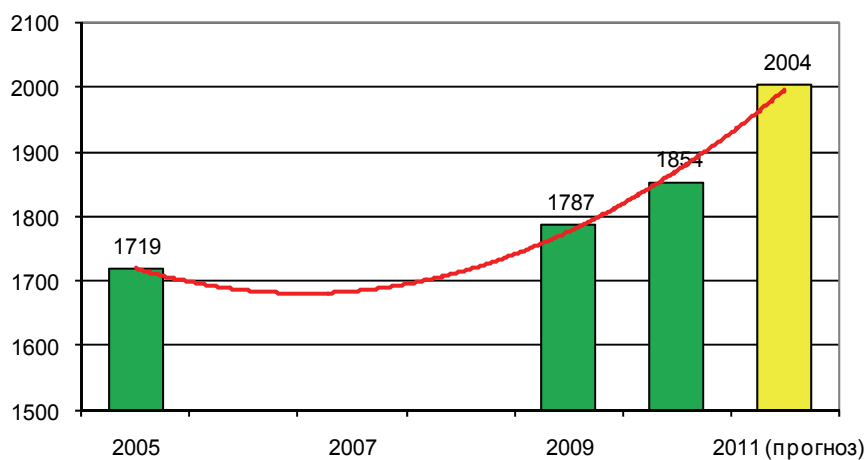

Мал. 15. Тенденції відносно зайнятості (осіб)

Шість років тому (2005) на опитаних підприємствах разом працювало **24982** працівника, у 2009 році – **19528** осіб, а у 2010 році їх становило вже **19142** особи. Таким чином, фінансово-економічна криза у місті та Україні в цілому спричинила різке падіння зайнятості населення міста. Навіть прогноз на 2011 рік не є втішним, оскільки відображає також тенденцію зниження робочих місць до **18064** особи.

Однак, якщо проаналізувати тенденцію зайнятості населення в розрізі підприємств за кількістю працівників, то можна зробити висновок, що зменшення зайнятості населення відбувається тільки за рахунок підприємств великого бізнесу.

Малі та середні підприємства динамічно нарощують кількість робочих місць незважаючи на кризові явища (див. мал. 16). Це пояснюється тим, що малий та середній бізнес більш мобільний і швидше відновлює процес виробництва, ринки збуту та поставки сировини після фінансово-економічної кризи і це є позитивним сигналом до виходу економіки міста із кризи.

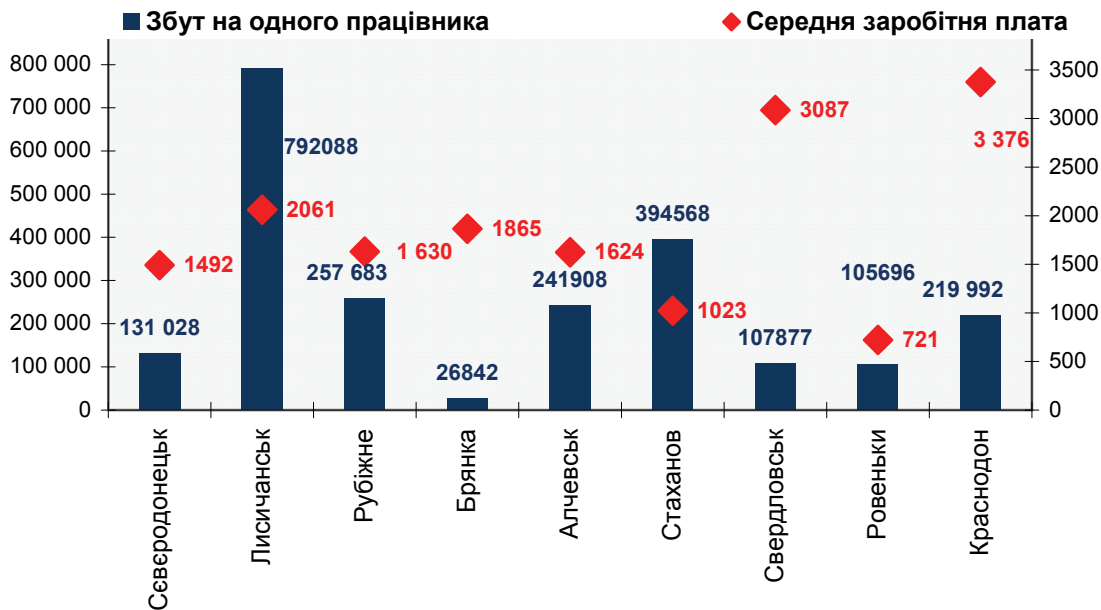
Мал. 16. Тенденції відносно зайнятості у секторі малого та середнього бізнесу (осіб)

Великий бізнес більш обережливо надає інформацію про створення додаткових робочих місць і це пояснюється більш тривалим процесом стабілізації економіки цих підприємств, які потребують значних фінансових вливань, запровадження інноваційних технологій для розширення і збільшення обсягів виробництва, відновлення втрачених та пошук нових ринків збуту.

Цьому сприятимуть інвестиції у розвиток виробництва та сферу послуг, які підприємства планують здійснити вже у період 2011 р. Загальна сума запланованих інвестицій на 2011 рік складає **904 220 тис.грн.**, із них **900 000 тис. грн.** за рахунок великого бізнесу.

Залучивши інвестиції, підприємства - 11 із 29 опитаних респондентів планують створити у **2011 р.** додатково **286 робочих місць (126 робочих місць за рахунок малого бізнесу).**

Фактична середня місячна заробітна плата на опитаних підприємствах становить у середньому **3376 грн. (2010 р.). У 2009 році** середня зарплата у реальному секторі економіки за результатами опитування складала **3009 грн.**

Мал. 17. Рівень заробітної плати та обсяги збуту у 2010 році

Найнижча середня заробітна плата на підприємствах швейної промисловості у **2010 році** склала **910 грн.**, на малих підприємствах опитаних підприємств – **1494 грн.**

Лідером по даному показнику є підприємства по видобуванню вугілля, середня заробітна плата на яких у **2010 році** склала **3617 грн.** Загалом диференціація середньої заробітної плати на підприємствах (2010 р.) відбувається у діапазоні **від 831 грн. до 3617 грн.** на місяць.

Нестача висококваліфікованої робочої сили є гострою проблемою. Труднощі вже сьогодні відчувають **21 підприємство із 29 опитаних.**

Фіксується дефіцит як висококваліфікованих спеціалістів, так і робочих професій, зокрема: адміністратор, спеціаліст по управлінню кадрами, маркетолог, юрист, проектувальник опалення, каналізації, вентиляції, водопроводу, інженер, косметолог, гірничий майстер, бригадир, ріелтор, провізор, слюсар - інструментальник, токар-розточувальник, оптикошліфувальник, каменяр, тесляр, бульдозерист, зварювальник, двірник, сантехнік, машиніст екскаватора, машиніст бульдозера, токар-фрезерувальник, слюсар по ремонту автотракторної техніки, екскаваторник, слюсар по ремонту автомобілів, електрик, водій, механік сублимаційних установок, шахтар тощо.

5. Нерухомість

Наявність показника можливих намірів підприємців припинити бізнес та покинути місто є сигналом про те, що відчувається відсутність певних умов для розвитку бізнесу саме у місті. Але у місті Краснодоні досить позивна ситуація, оскільки жоден респондент не збирається припинити підприємницьку діяльність у місті Краснодоні, і навіть не розглядає це питання у найближчому майбутньому.

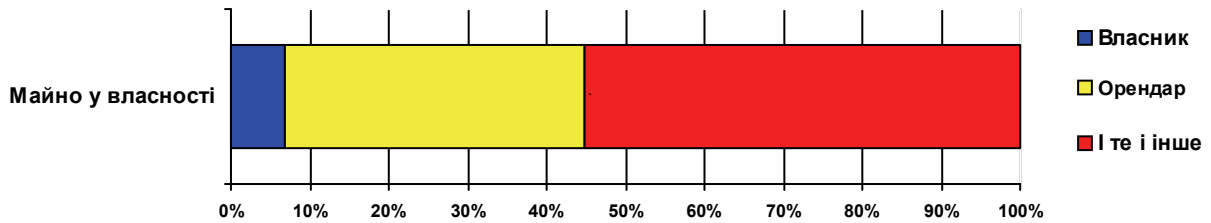
З 29 респондентів лише 2 підприємства є власниками будівель або землі, 11 є переважно орендарями будівель і землі, 16 є в основному власниками будівель і орендарями землі.

Можливість розширення (наявний ресурс нерухомості) у даному місцезнаходженні мають 19 респондентів, 10 респондентів такої можливості не мають.

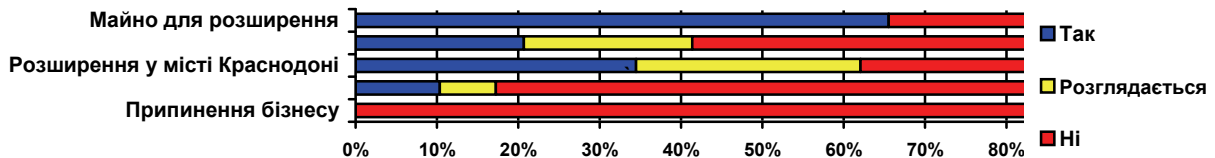
У той же час, 6 з опитаних підприємств потенційно готові надати в оренду або продати частину своїх приміщень та землю і 6 розглядають таку можливість у майбутньому. Це свідчить про невеликий потенціал приватного сектору щодо покращення ситуації з наявністю земельних ділянок чи приміщень для бізнесу. Загалом бізнес відчуває проблему доволі гостро, 17 підприємств навіть не розглядають у майбутньому можливостей продажу або здачі землі в оренду.

10 підприємств планують розширяти свій бізнес саме у місті Краснодоні, а ще 8 - розглядають таку можливість найближчим часом. 11 підприємств не планують розширення бізнесу у місті Краснодоні.

З іншого боку, у місті існує певний потенціал розширення бізнесу в інших адміністративно-територіальних одиницях – 3 компанії планують розширюватися в інших адміністративно-територіальних одиницях (м.Луганськ, м.Дніпропетровськ, м.Молодогвардійськ), і ще 2 розглядають таку можливість.

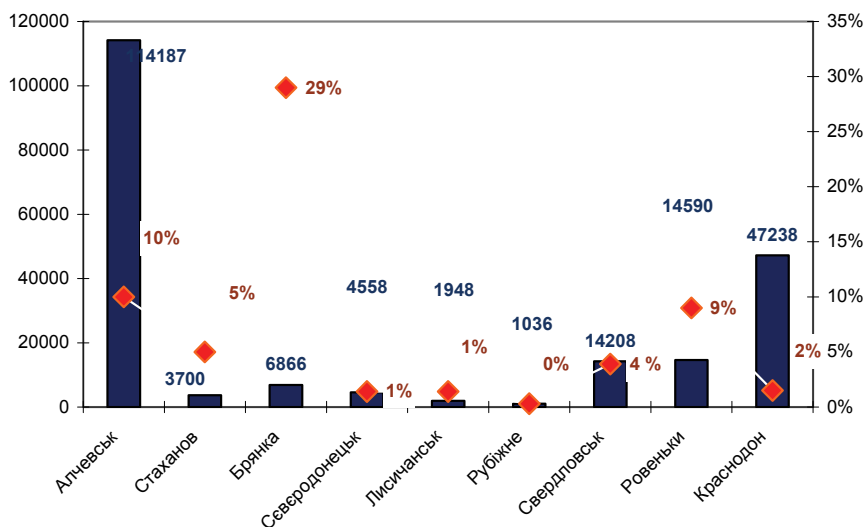

Мал. 18. Інформація про власність на нерухомість

Мал. 19. Інформація про нерухомість і можливості для розширення

Нинішній стан будівель та рівень технологій не видається найкращим, тому багато компаній бажає здійснення інвестицій у вдосконалення виробничих потужностей (мал. 20). Однак, внутрішніх ресурсів місцевої економіки явно недостатньо для значних капіталовкладень.

Мал. 20. Плановані інвестиції на одного працівника (грн.) і створені нові робочі місця (%)

Підприємницькі структури, які планують здійснювати інвестиції у місті Краснодоні вказали суми ймовірних інвестицій (11 підприємств), що мають бути вкладені у період 2011-2012 років. Відповідно майже ті ж самі підприємства (10 підприємств) вказали кількість запланованих нових робочих місць.

Підприємства планують модернізацію або вдосконалення існуючих споруд та/або технологій, здебільшого на постійній основі. Планується вкласти близько **904 220 тис. грн. і створити 286 нових робочих місць** (у малому й середньому бізнесі). Якщо ці цифри виявляться реальними, це, безперечно допоможе зростанню місцевої економіки.

Розглядаючи інвестиційні плани, слід зазначити, що одне підприємство, наприклад, планує інвестувати близько 900 млн. грн. Всі інші підприємства планують здійснити інвестиції в інтервалі від 10 тис.грн. до 1 млн.грн.

Щодо новостворених робочих місць (286), їх кількість є надто малою. Виглядає, що підприємства міста не бажають повідомляти про створення додаткових робочих місць.

6. Послуги та відносини з органами місцевої влади

Респондентам було запропоновано оцінити види муніципальних послуг за шкалою від 1 до 4 (1 = відмінно, 4 = незадовільно). У середньому ці послуги отримали оцінку **2,38**. Рейтинг подано на мал. 21.

Найбільш суттєвими проблемами на думку респондентів є утримання доріг (3,4), збирання і вивезення сміття (3,2), житлове будівництво (3,1).

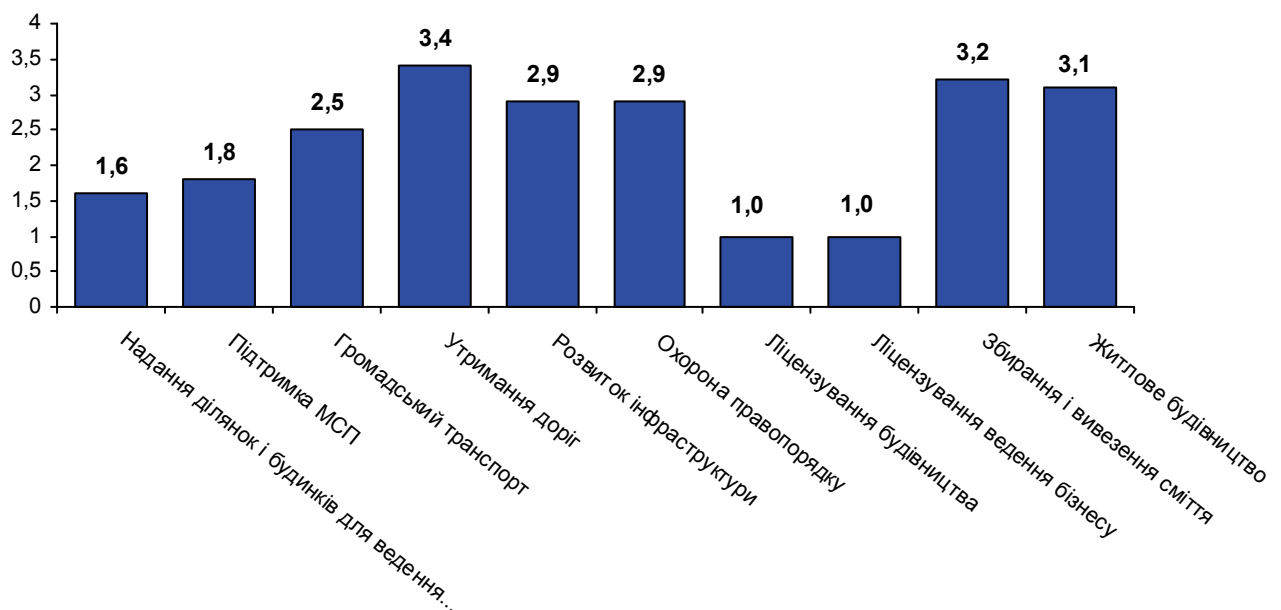
Середні відмітки отримали охорона правопорядку (2,9), розвиток інфраструктури (2,9), громадський транспорт (2,5), підтримка малого та середнього бізнесу (1,8), надання ділянок та будинків для ведення бізнесу (1,6).

Найвищу оцінку отримали позиції - ліцензування і надання дозволів на будівельні роботи та ліцензування і надання дозволів на ведення бізнесу (1).

На думку більшості респондентів, місто в першу чергу має почати з покращення стану доріг, будівництва житла, розвитку інфраструктури.

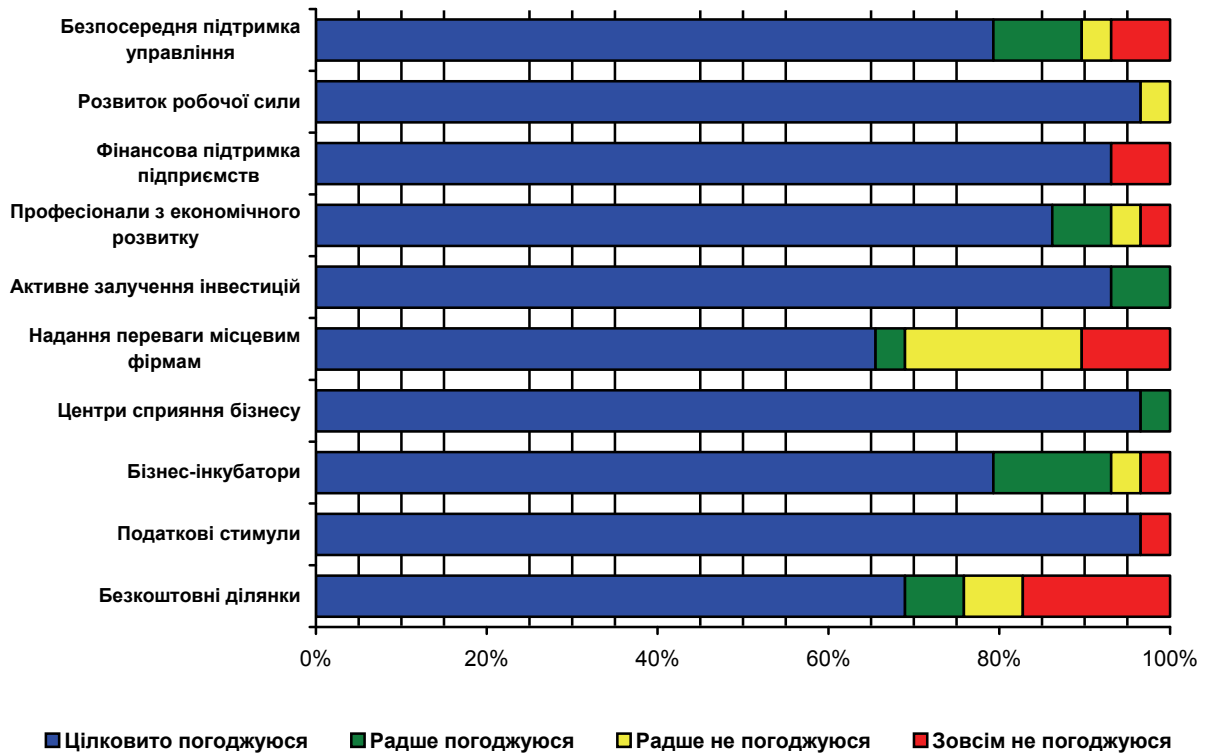
Крім того, підприємці воліли б перш за все побачити дії влади направлені на підтримку малого та середнього бізнесу та покращення ситуації щодо надання ділянок для ведення бізнесу.

Ліквідація бюрократичних перепон при отриманні різноманітних дозволів, ліцензій та погоджень є беззаперечною проблемою, що потребує негайного вирішення.

Мал. 21. Послуги органу місцевого самоврядування

Підприємства також запитували про послуги, які мають надаватися міськвиконкомом (зокрема підрозділом з економічного розвитку) представникам бізнесу міста. Як демонструє мал. 22, підприємства активно підтримують всі із запропонованих послуг. Найбільшою популярністю серед респондентів користувалися ідеї необхідності запровадження податкових стимулів, фінансової підтримки підприємств, активного залучення інвестицій, центри сприяння бізнесу, розвитку робочої сили.

Мал. 22. Послуги підрозділу з економічного розвитку

Підприємства-респонденти також оцінили контакти з **Єдиним дозвільним центром**. 20 з 29 опитаних респондентів знають про існування такого Центру. 9 респондентів зазначили, що не знають про існування такого Центру.

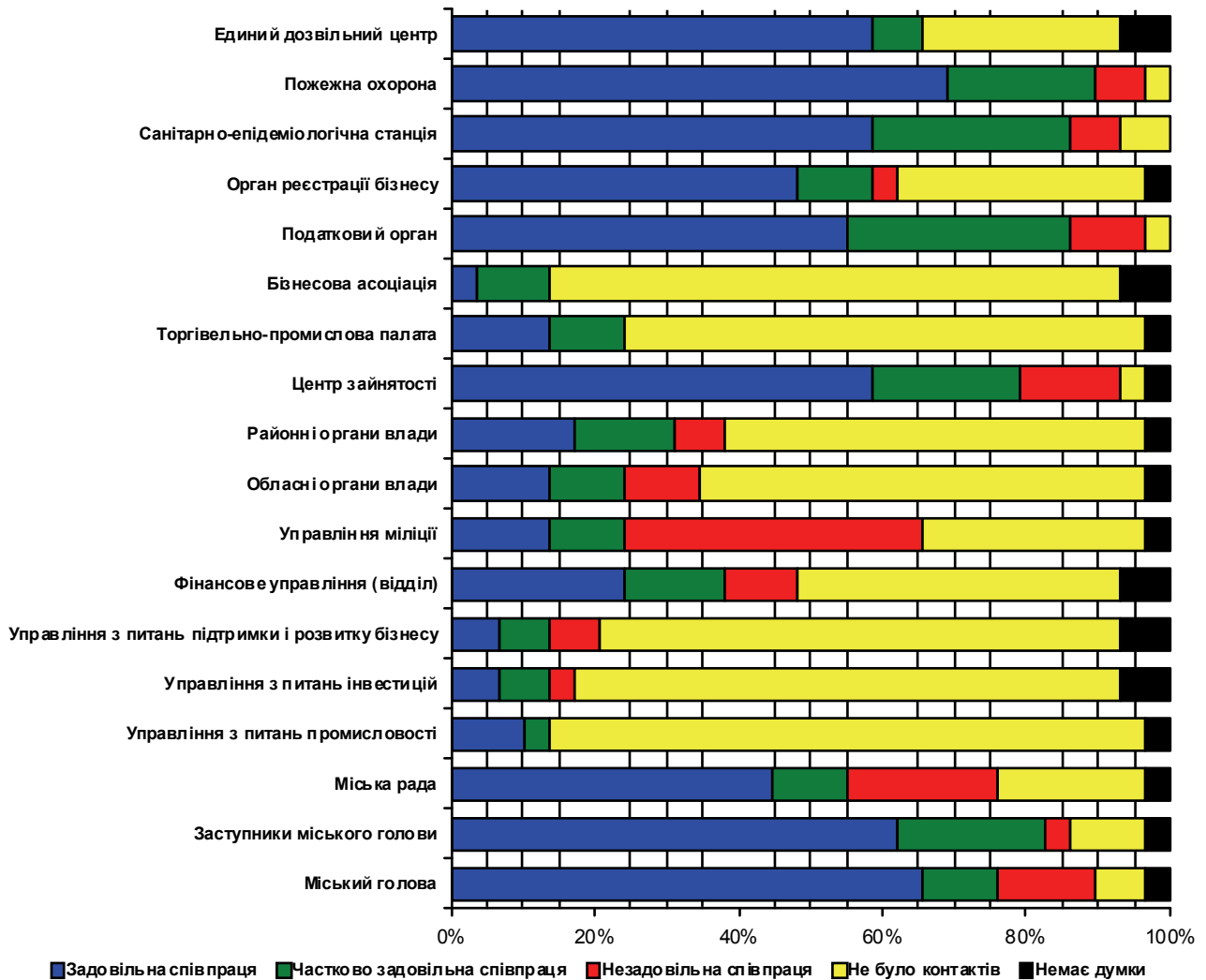
19 з опитаних підприємств зазначили, що користувались його послугами. 10 опитаних не мають досвіду контактів з таким Центром.

Три респондента акцентували увагу на тому, що час, витрачений на отримання дозволів через Єдиний дозвільний центр не змінився. Два підприємства зазначило, що скорочення часу на отримання дозволів відбулося і тепер його потрібно 70 відсотків до того, що витрачалося раніше.

Два респондента, які мали контакт з Єдиним дозвільним центром зазначили, що коштів на отримання дозволів було витрачено 70% від тієї суми, яка витрачалась раніше. Три респонденти сказали, що нічого в обсягах фінансування витрат на отримання дозволів не змінилося. А один респондент зазначив, що витрати навіть збільшилися, але не відмітив наскільки.

Решта респондентів, які мали досвід роботи із Єдиним дозвільним центром не змогли відповісти на питання про зміну витраченого часу та фінансових витрат на відповідні послуги.

Підприємства-респонденти також оцінили контакти з владними структурами та посадовцями. Отримані результати (мал. 23) демонструє прийнятний рівень контактів підприємців з органами влади та управління.

Мал. 23. Контакти з органами влади та управління

Кращими виявилися контакти підприємців з пожежною охороною, податковим органом, СЕС, Центром зайнятості та з органом реєстрації бізнесу. Однак, наряду із позитивними оцінками відслідковується і негативний досвід контактів деяких підприємців із даними службами.

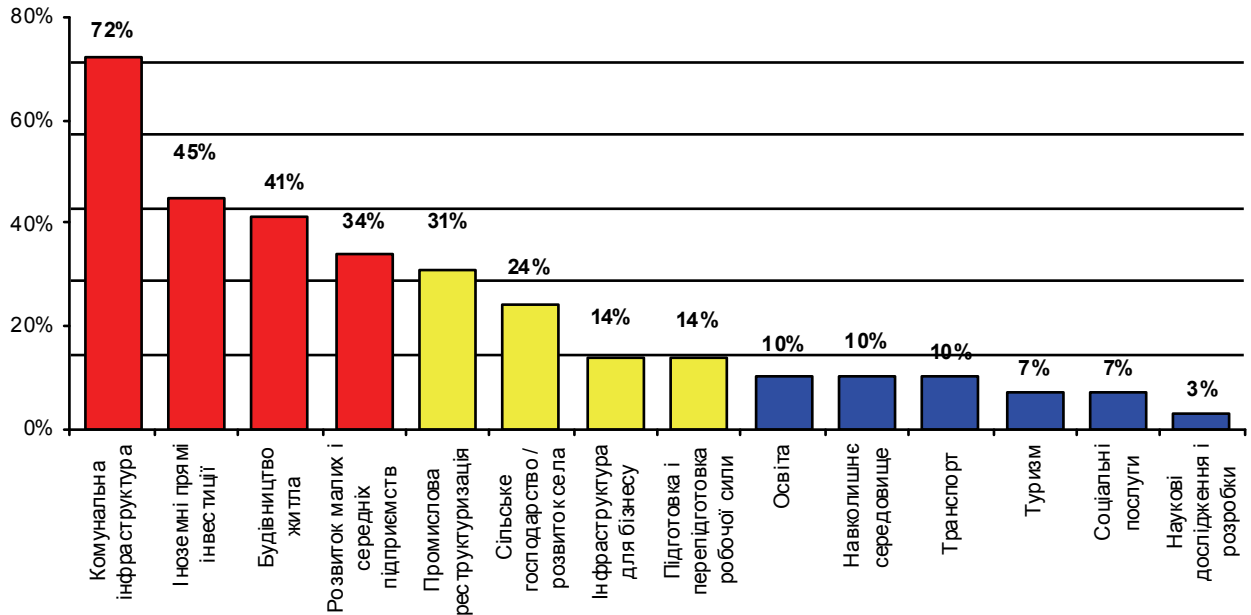
Негативний «комунікаційний баланс» є як в міській раді (міський голова, заступники міського голови, міська рада), так і в контактах із управлінням міліції.

Загалом, слід відзначити, що в цьому розділі йдеться не тільки про рівень співпраці з цими установами, організаціями та посадовими особами, але й про дуже низький рівень спілкування. Особливо це стосується бізнесової асоціації, управління (відділу) з питань інвестицій, управління з питань підтримки та розвитку бізнесу, торгівельно-промислової палати. Це вказує або на відсутність контактів з цими службами, а бо відсутність активної роботи таких служб з підприємцями міста Краснодону.

Численні коментарі підприємців щодо найбільшої проблеми при спілкуванні бізнесу з цими установами можна об'єднати в одне речення: надто високий рівень бюрократизму та самих бюрократичних установ, надто багато зайвих документів, тривалі процедури, через які марнується час, позапланові та систематичні перевірки тощо. Звичайно, ці оцінки є узагальненими. Багато підприємців хотіли б отримувати від цих органів консультативну допомогу.

7. Критичні питання

Респонденти дали такі відповіді на запитання щодо трьох найбільш важливих напрямків, які мають бути відображені в стратегічному плані економічного розвитку міста (див. мал. 24):

Мал. 24. Критичні питання

Отже, респонденти, маючи змогу вибирати з дванадцяти запропонованих проблем лише три найбільш важливі, розподілили свій вибір наступним чином:

- Комунальна інфраструктура - 72%
- Іноземні прямі інвестиції - 45%
- Будівництво житла - 41%
- Розвиток малих і середніх підприємств - 34%
- Промислова реструктуризація - 31%
- Сільське господарство / розвиток села - 24%
- Інфраструктура для бізнесу - 14%
- Підготовка і перепідготовка робочої сили - 14%
- Освіта – 10%
- Навколишнє середовище - 10%
- Транспорт – 10%
- Туризм – 7%;
- Соціальні послуги - 7%
- Наукові розробки - 3%

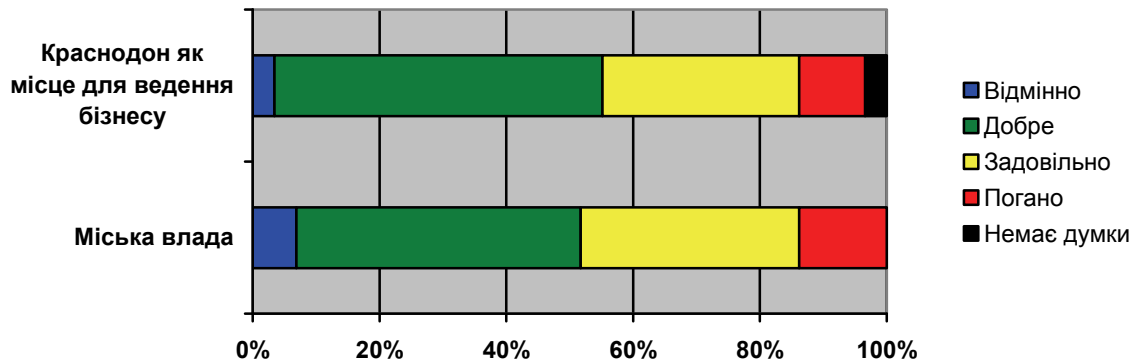
8. Загальні враження

Респондентам запропонували висловити свої загальні враження про органи місцевого самоврядування в м.Краснодоні. Відповіді на це запитання також віддзеркалюють загальне відчуття, що міська влада (міський голова, міська рада, виконавчі органи та служби) працюють добре, але їм слід працювати значно краще.

Два респондента оцінили якість роботи місцевої влади на «відмінно». На «добре» міську владу оцінили 13 бізнесменів, 10 на «задовільно». 4 респондента оцінили роботу міської ради, виконкому, міського голови та усіх виконавчих органів і служб як «погану».

Місто Краснодон, як місце для ведення бізнесу, отримало також оцінку з боку підприємців. Один респондент вважає місто «відмінним» місцем для ведення бізнесу, а «добрим» вважають – 15 респондентів. Задовільним місцем для ведення бізнесу місто Краснодон вважають представники 9-ти підприємств міста. Місцевий бізнес-клімат отримав три незадовільних оцінки. Один респондент утримався від відповіді.

Утримання від відповідей за канонами соціології, найбільш імовірно, слід вважати негативними, припускаючи, що респонденти вирішили не афішувати своє негативне ставлення до бізнес-клімату в місті чи міської влади.

Мал. 25. Загальні враження про місцеву владу та місцевий бізнес-клімат

Загалом для більшості міст України та промислових міст Східної Європи, як правило, саме місто підприємцями оцінюється вище, як влада.

Серед найважливіших сильних сторін місцевого бізнес-клімату неодноразово називали: наявність стратегії розвитку міста, яка визначає базові напрямки розвитку, влада зацікавлена у розвитку бізнесу, бажання місцевої влади співпрацювати із бізнесом у вирішенні загальних проблем, створення нових робочих місць, робота з покращення міської інфраструктури, відкритість влади, розвинута промислова інфраструктура, сприятливе географічне розташування міста, розвиток ринку споживачів.

Негативні чинники, визначені респондентами: бюрократія в органах влади та контролюючих органах, відсутність будівництва житла, погані дороги, низька купівельна спроможність населення, недостатній розвиток робочої сили, залежність міста від бюджетоутворюючих вугільних підприємств, неактивна робота Спілки підприємців.

V. УЗАГАЛЬНЕНИЙ ВИСНОВОК

Цей звіт про результати опитування підприємців відображає узагальнені думки бізнесової спільноти м.Краснодона. Їхнє спільне ставлення до міської влади значною мірою визначатиме, яким буде економічне майбутнє міста – зростання, застій чи занепад. Звіт допоможе Комітету по оновленню стратегії розвитку міста Краснодона в роботі і буде корисним для міської влади в роботі над підтримкою та поліпшенням бізнесового клімату в місті.

Висловлюємо вдячність усім представникам підприємств, котрі поділилися своїми думками та надали корисну інформацію Комітету по оновленню стратегії розвитку міста Краснодона.